

‘Bob met de geit’ ooit een begrip in Hilversum

Roman over een Gooise familie

ANDREAS
SCHELFHOUT

In 1903 had houthandelaar Leendert Cornelis (Cees) van der Meulen zoveel succes in zaken dat hij het zich kon permitteren in Hilversum te gaan wonen. Hij betrok met zijn gezin een huis aan de Hoge Naarderweg. Echt lang bleven ze daar niet wonen. Als de plafonds opnieuw gewit moesten worden en de kamers behangen, werd – zo leek het – om die reden een nieuw huis betrokken. Ze verhuisden achtereenvolgens naar de 's-Gravelandseweg, de Beethovenlaan, de Jac. Pennweg en de Mozartlaan om in 1938 naar Bussum te vertrekken.

Commissies en besturen

Cees bemoeide zich met de aanleg van de Gooische Stoomtram, die hij nodig had om dagelijks zo gemakkelijk mogelijk van en naar zijn firma in Amsterdam te forensen. Hij was een van de initiatiefnemers voor de bouw van de Hilversumse Manege aan de Jonkerweg. Want koetspaarden in de villawijk stallen stonk immers te veel. Verder was hij lid van vele commissies en besturen, vond nog tijd cello te spelen in de Amsterdamse Orkestclub en deed aan turnen, paardensport en bergbeklimmen.

In het welvarende, protestants-liberale gezin hing een sfeer van vrijheid-blijheid en zo kon het gebeuren dat dochter Mien naar het conservatorium in Keulen mocht. Na het behalen van haar diploma werd zij violiste in het Concertgebouworkest. De oudste dochter, Albertine, ging aan de Sorbonne filosofie studeren. In het Parijse uitgaansleven kwam zij in aanraking met het clubje Nederlandse kunstschilders dat op Montparnasse hun favoriete cafés had. In een van die cafés, de *Closerie des Lilas*, ontmoette Albertine Lodewijk Schelfhout en werd op slag verliefd op hem. Enthousiast schreef ze naar huis dat haar geliefde zo mager als een lat en arm was, maar uit een goede familie kwam, vuurrood haar had en heel goed op zijn handen kon staan en lopen. De reactie uit Hilversum voorspelde weinig goeds, maar Albertine mocht haar Lodewijk komen voorstellen. Na enige strubbelingen en dankzij bemiddeling van kunstschilder Jan Toorop, trouwde Albertine in 1914 haar Lode-



Leendert Cornelis (Cees) van der Meulen. Hij kwam om het leven bij het bombardement op de Euterpestraat in 1944 in Amsterdam. (coll. auteur)

Het ouderlijk huis van Albertine aan de Hilversumse Beethovenlaan.
(coll. auteur)



wijk. Het jonge paar trok in het huis dat vader Cees voor hen liet bouwen, Borneolaan 12. Zeven jaar later verhuisde het gezin naar nummer 31 in dezelfde laan, wederom door Cees gebouwd, en Bob, de oudste zoon van Albertine en Lodewijk, mocht de eerste steen leggen. Die steen zit er nog steeds.

De familie Schelfhout

Lodewijk werd een bekend kunstenaar met vrijwel ieder jaar een expositie in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Hij kreeg veel opdrachten en raakte, door zitting te nemen in de Hilversumse schoonheidscommissie, bevriend met Willem Dudok. Religieus werk van Lodewijk Schelfhout is in Hilversum nog te vinden in de H. Hartkerk (de kruiswegstaties) en de glas-in-loodramen in de kapel van de voormalige Ludgerus Kweekschool, thans bij de EO in gebruik.

Het waren gelukkige, onbezorgde jaren van een opgroeiend gezin met ruime financiële middelen, mede door het enorme succes dat Albertine bereikte met haar serie opvoedkundige boekjes, haar rol als 'radio-moeder' bij de KRO en haar lezingen door het hele land. In ieder katholiek gezin stonden haar werkjes

Circusvoorstelling in de piste achter het huis Borneolaan 31, Hilversum. Bob Schelfhout staat in het midden. (coll. auteur)



wel in de kast: *Ouders, luister eens; Meisje, luister eens; Jongen, luister eens*. Ze werden bij tienduizenden gedrukt en verkocht en vertaald, tot in Polen aan toe. Absolute topper was *Meisje, luister eens*. Van dat boekje gingen maandenlang iedere dag minstens duizend exemplaren over de toonbank.

Lodewijk Schelfhout was een liefhebber van kermis en circus. De kakafonie van geluiden en kleuren fascineerde hem bij-



Bob met de geit werd in heel Hilversum een begrip. In de boekhandels waren zelfs Ansichtkaarten te koop. (coll. auteur)

zonder. Hij bezocht alle circusvoorstellingen en kermissen in de wijde omgeving. Toen zoon Bob oud genoeg was, mocht hij natuurlijk mee. Ook toen Circus Amanda Roberti in Bussum stond. Lodewijk had voor dat circus affiches ontworpen. Terwijl Lodewijk met de circusdirectie overlegde, zwierf Bob over het terrein. Hij gluurde in de felrode woonwagens naar de prachtige kostuums en zag artiesten geconcentreerd repeteren. Hij beleefde hoe een Gelderse vos leerde steigeren, ging midden in de piste staan, keek om zich heen, snoof de geur en wist toen: dit is het, dit wil ik ook.

Drie jaar eerder had Bob een geitje en een ezel voor zijn verjaardag gekregen. Hij had de dieren eenvoudige kunstjes geleerd en trad daarmee op in de tuin achter het huis. De hele familie en alle kennissen moesten aan een voorstelling geloven: *Circus Lilliput*. Entree 10 cents.

De geit en de ezel vormden het begin van een enorme menagerie. Alle dieren werden alleen door hem onderhouden, niemand van de familie mocht zich ermee bemoeien. Van burens kreeg hij toestemming een stukje weiland te gebruiken, woensdags en zaterdag trok hij met zijn bokkenwagen door Hilversum om schillen op te halen. 'Bob met de geit' werd in heel Hilversum een begrip. Na de MULO verkocht Bob al zijn dieren, behalve geit Miss Blanche en ezel Joke. Daarmee had hij andere plannen.

Met het circus mee

In een koude, donkere novembernacht in 1934 trok Bob het rijkostuum van zijn moeder aan, laadde geruisloos zijn spullen en dieren in de laadbak van een stiekem gehuurd T-Fordje, schreef in een hanenpotenbriefje aan zijn ouders dat hij in het circus thuis hoorde, dat hij dat wel bewezen had met de dressuur van zijn eigen dieren, en daarom Circus Roberti was nagereisd.

De volgende dag, toen het briefje gevonden werd en wel tien keer gelezen was, was Albertine vol boze tranen en wilde hem onmiddellijk terughalen, desnoods

Circus is weer in

In de Top 100 van Nederlandse tradities, opgesteld door het Nederlands Centrum voor Volkscultuur, staat circus op de 30^e plaats. Nog voor koffiedrinken, fietsen, de Elfstedentocht en zelfs Prinsjesdag. In steeds meer steden werd rond Kerstmis een kerst- of wintercircus gehouden. In Sittard, Heiloo, Arnhem, Dordrecht, Zwolle, Den Haag, Rotterdam en natuurlijk in het Amsterdamse Carré. Deze traditie werd ingezet door Circus Strassburger, dat jaar op jaar een kerstcircus in Carré presenteerde. Circus Strassburger vluchtte vóór de Tweede Wereldoorlog naar Nederland en vond een gastvrij onthaal in Hilversum. Eerst was het winterkwartier gevestigd in de manege aan de Sparrenlaan. Later verhuisde Strassburger naar de Hilversumse Manege aan de Jonkerweg. Een en ander mede door toedoen van Cees van der Meulen, die voor zijn kleinzoon Bob in de crisisjaren van voor de oorlog een baan met paarden zocht. Over Cees van der Meulen en Bob Schelfhout gaat bijgaand artikel, een en ander naar aanleiding van het boek dat Andreas Schelfhout over het circusleven van zijn vader Bob schreef: *Zwart paard gezien bij Circus Strassburger*.**

met behulp van de politie. Lodewijk bezwoer: *Jouw Bobby is binnen een week terug. Die houdt het niet vol om onder een stuk zeil op planken te slapen en de smeerlapperij uit de circuskeuken te eten. Kou en hard werken, dat is niks voor hem. Hij is door jou te zeer verwend, hij is te luxe opgegroeid. Maak je geen zorgen. Hij staat als de verloren zoon straks op de stoep. Laat het voor hem een stevig lesje zijn.*

Maar Bob kwam niet terug naar huis. Het voortdurende avontuur van het circus, en vooral de vrijheid compenseerden de ontberingen ruimschoots. Na een jaar maakte Albertine een einde aan het zwerversbestaan van haar oudste door een vervroegde oproep voor militaire dienst te regelen. Bob werd goedgekeurd, meldde zich op 3 oktober 1935 in Utrecht bij de veldartillerie en werd opgeleid tot stukrijder, trompetter en ordonnans. Na de ontberingen bij Circus Roberti was de dienstplicht voor hem een eitje. Altijd veel en goed eten, vond hij, altijd

De 'winterresidentie' van Circus Strassburger aan de Jonkerweg, 1976. (coll. EJP)



veel plezier met de kameraden en altijd met paarden in de weer. In november 1936 zwaaide Bob af en zat hij de hele winter thuis te knutselen aan een miniatuurcircus-op-schaal naar voorbeeld van Circus Sarasani. Tot Albertine genoeg had van het gezaag en getimmer boven haar hoofd. Door bemiddeling van grootvader Cees, werd Bob volontair bij Adolf Klebe in zijn manege aan de Hilversumse Sparrenlaan. Daar kregen alle mooie Gooise meisjes uit welgestelde families paardrijles en er waren altijd wel meisjes te vinden die in de manege en de stallen wilden helpen met de verzorging van de dieren. Een van die meisjes was Marietje Hillen uit Kortenhoef, die prompt van Bob in verwachting raakte. Uit angst dat de Hilversummers hun dochters daardoor niet meer bij hem zouden laten paardrijden, ontsloeg Klebe de stalknecht-verleider op staande voet. Bob echter trouwde met zijn Marietje en daarmee begon Bob, mede door grootvader Cees die hem een baan bezorgde bij Circus Strassburger aan een levenslang circusbestaan. Eerst als berijder en al snel als paardendresseur, zwervend over de hele wereld van circus naar circus en van vrouw naar vrouw.



Bob Schelfhout bedankt voor het applaus. (coll. auteur)

Bob Schelfhout. Tot mijn dertiende was hij mijn vader. Toen plotseling niet meer. Hij verdween uit mijn leven. Spoorloos. Ik vond hem pas enkele jaren geleden terug in de verhuisdozen vol papieren, dag- en plakboeken, foto-albums, artikelen van zijn hand, video's, geluidsopnamen en brieven die ik na zijn dood kreeg. Met behulp van al dat materiaal heb ik een boek geschreven, een boek over de geschiedenis van mijn familie, over het circusleven van mijn vader en daarmee ook de geschiedenis van het beroemdste Nederlandse circus ooit, Circus Strassburger dat in de Hilversumse Manege aan de Jonkerweg een winterkwartier vond, de manege ooit mede opgericht door Cees van der Meulen.

- * **Andreas Schelfhout** (1939, Kortenhoef) woonde de eerste tien jaar van zijn leven binnen de hekken van Circus Strassburger. In 1953 liep het huwelijk van zijn ouders definitief op de klippen en volgde voor hem het burgerbestaan van school, militaire dienst en werk. Eerst redacteur/productor bij Uitgeverij en Impresariaat Lumen, gevestigd aan het Melkpad. Daarna werd hij journalist en was vele jaren redacteur bij het dagblad *De Gelderlander* te Nijmegen. Sinds zijn pensionering schrijft hij boeken.
- * *Zwart paard gezien bij Circus Strassburger*, ISBN 978-908666061-2, Uitgeverij Boekenplan, € 22,50, te bestellen bij iedere boekhandel en via internet.